

Герашенко О.С.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної
та вогневої підготовки ОДУВС

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ

Одним із основних завдань Національної поліції є забезпечення публічної безпеки і порядку, як складової національної безпеки України. Попри позитивні зрушення та зміни, які відбуваються у сфері реформування правоохоронних органів, існує досить широке коло проблем і питань, які стосуються правового забезпечення публічної безпеки і порядку підрозділами Національної поліції. Як слушно зазначають деякі науковці: «вони потребують суттєвого удосконалення та набувають особливого значення в умовах гармонізації законодавства, підвищення ефективності діяльності у даній сфері, з урахуванням сучасних реалій суспільних та державних процесів, що відбуваються в Україні» [1, с. 3].

З урахуванням цього постає необхідність окреслити правові засади застосування працівниками Національної поліції України спеціальних засобів під час забезпечення публічної безпеки і порядку.

Слід відзначити, що у розрізі обраної тематики окремі аспекти застосування працівниками Національної поліції України спеціальних засобів під час забезпечення публічної безпеки і порядку, досліджувалися у працях В.Р. Булачека, А.П. Богуна, А.С. Васильєва, І.Ю. Землянського, Ю.Р. Йосипіва, В.О. Криволапчука, М.О. Лисої, М.В. Моргуна, В.С. Медведєва, В.І. Московця, Н.О. Пряхіної, В.М. Синенького, В.О. Соболева, О.І. Тьорло та інших вчених.

У попередніх дослідженнях ми неодноразово зверталися до проблеми забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів, що не втрачає своєї актуальності. Нами було встановлено, що триваючий процес реформувань в системі органів внутрішніх справ України конкретизував деякі аспекти застосування спеціальних засобів поліцейськими України. Дані зміни законодавцем закріплено в чинному Законі України «Про Національну поліцію», що є значним позитивом у порівнянні із Законом України «Про міліцію», який втратив чинність.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» спеціальні засоби, як поліцейські заходи примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, із чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин [2]. Водночас, у зазначеному Законі значно розширюється перелік спеціальних засобів, які поліцейський має право застосовувати під час забезпечення публічної безпеки і порядку.

Одним із самих нагальних питань залишається питання щодо забезпечення публічної безпеки і порядку підрозділами Національної поліції під час масових заходів та застосування при цьому спеціальних засобів. Нагадаємо, що масові заходи – це заплановані або стихійно організовані заходи політичного, культурного, спортивного характеру, в яких бере участь значна кількість осіб, спрямовані на виявлення та захист прав та законних інтересів різної спрямованості. Під час масових заходів потенційні ризики громадської безпеки підвищуються за рахунок активної діяльності осіб, залучених до проведення цих заходів, скупчення великої кількості людей у одному місці, зміни в роботі інфраструктури, тощо.

Аналіз чинного законодавства дає підстави стверджувати, що попри значну кількість масових заходів різної спрямованості правові засади забезпечення публічної безпеки і порядку підрозділами Національної поліції складає вузьке коло спеціальних нормативно-правових актів: Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів», Положення про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів та інші. Аналіз чинного законодавства свідчить про те, що більшість норм, які забезпечували діяльність правоохоронних органів у цій сфері, втратили чинність у зв'язку із набранням законної сили Законом України «Про Національну

поліцію». У зв'язку із цим проведення масових заходів передбачає розробку та запровадження відповідних режимних обмежень для громадян, визначення та організацію відповідних злагоджених дій між органами місцевого самоврядування, поліцією та громадськими формуваннями. Цей процес має відбуватися на підставі затверджених спеціальних планів дій для відповідних органів та підрозділів.

Таким чином, підсумовуючи викладене, відзначимо, що застосування спеціальних засобів працівниками Національної поліції України під час забезпечення публічної безпеки і порядку визначається вищезазначеними нормативно-правовими актами. Перелік спеціальних засобів, які перебувають на озброєнні у працівників Національної поліції України є більш повним та сучасним. Водночас, варто відзначити, що методика застосування спеціальних засобів на разі регламентована лише Постановою Ради Міністрів Української РСР від 27 лютого 1991 р. № 49 «Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку» (редакція від 25 вересня 2014 р.). Водночас, вважаємо, що вказане питання варто досліджувати у зв'язку із змінами в законодавстві України.

Література:

1. Жила С.Ю. Правові та організаційні засади забезпечення громадської безпеки підрозділами національної поліції: автореф. дис.. на здобуття наук. ступ. к. ю. наук: 12.00.07 / С.Ю. Жила. – Одеса, 2016. – 20 с.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page?text=%E1%E5%F1%B3%E4%E8>.
3. Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку: Постанова Ради Міністрів Української РСР від 27 лютого 1991 р. – № 49. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/49-91-п>.